

Regelverk Ortodonti för barn och unga 0–19 år

Gällande fr.o.m. 2025-06-01

Innehållsförteckning

1 Allmänt om ortodonti i Region Skåne	4
2 Urval för avgiftsfri tandregleringsbehandling.....	5
2.1 Allmäntandvården	5
2.2 Specialisttandvården	5
2.3 Urvalsvisning på tandvårdsenhet	6
2.3.1 Villkor för urvalsvisning på tandvårdsenhet.....	6
2.3.2 Dispens från urvalsvisning för avtalad specialist inom ortodonti.....	8
2.3.3 Tandvårdsfönster vid urvalsvisning	8
2.4 Urval via remiss	8
2.4.1 Remisskategorier.....	8
2.4.2 Villkor vid urvalsremiss.....	9
2.4.3 Dispens från mottagande av urvalsremiss.....	10
2.4.4 Tandvårdsfönster vid urvalsremiss	10
2.5 Information till patienter vid urval.....	10
2.6 Urval till och med 19 års ålder	10
2.7 Urval på tandvårdsenhet utan avtal med Region Skåne.....	11
2.8 Undantag för urval	11
2.9 Preprotetisk ortodonti.....	11
2.10 Second opinion.....	12
2.10.1 Allmäntandvårdens ansvar vid second opinion.....	12
2.10.2 Specialisttandvårdens ansvar vid second opinion	13
3 Betalningsgaranti.....	13
3.1 Vårdval för specialistutredning och tandregleringsbehandling.....	13
3.2 Villkor för betalningsgarantin	14
3.2.1 Förtur.....	14
4 Tandregleringsbehandling.....	15
4.1 Tandregleringsbehandling inom allmäntandvården	15
4.1.1 Interceptiv ortodonti.....	15
4.1.2 Tandregleringsbehandling med apparatur	15
4.1.3 Ekonomisk ersättning vid omlistning	16
4.2 Tandregleringsbehandling inom specialisttandvården	16
4.2.1 Tandregleringsbehandling efter 19 års ålder	16
4.2.2 Ändring av vårdval.....	17
4.2.3 Avbruten tandregleringsbehandling	18

4.2.4 Retentionsbehandling och uppföljning	19
4.2.5 Recidiv	19
4.2.6 Dubbelbehandling	19
4.2.7 Patienter inflyttade till Skåne från annan region.....	20
4.2.8 Patienter utflyttade från Skåne till annan region.....	21
4.2.9 Asylsökande och papperslösa under 18 år	22
4.2.10 Egenfinansierad tandregleringsbehandling	22
5 Studiemodeller och kliniska foton	23
5.1 Studiemodeller	23
5.1.1 Studiemodeller i form av gipsmodeller.....	23
5.1.2 Studiemodeller i form av intraorala foton.....	23
5.2 Kliniska extraorala foton.....	23
6 Skåneindex	24

1 Allmänt om ortodonti i Region Skåne

Detta regelverk för ortodonti är ett styrande dokument för allmän och specialiserad tandreglering för barn och unga i åldern 0–19 år. Regelverket är ett komplement till förfrågningsunderlagen för allmän och specialiserad tandvård för barn och unga 0–19 år.

Region Skåne har beslutat att införa ett valfrihetssystem inom flera vårdområden, i enlighet med lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV). LOV ger kommuner och regioner möjlighet att reglera förutsättningarna för viss vård genom avtal inom ett valfrihetssystem. Ett valfrihetssystem innebär att varje invånare har rätt att välja den leverantör som ska utföra vården, förutsatt att leverantören är godkänd och har tecknat kontrakt med den upphandlande myndigheten. Syftet med vårdvalet är att stärka patientens ställning genom ökad möjlighet att välja vårdgivare samt att öka vårdens tillgänglighet.

Målgruppen är barn och unga i åldern 0–19 år som beviljats avgiftsfri tandregleringsbehandling i Region Skåne, samt asylsökande och papperslösa barn och unga i åldern 0–18 år.

Barn och unga med behov av tandregleringsbehandling har rätt till bedömning och urval för avgiftsfri tandregleringsbehandling utförd av en specialist inom ortodonti med avtal. Enligt tidigare politiska beslut ska urvalet för avgiftsfri tandreglering omfatta högst 35 procent per år av Region Skånes barn och unga.

Tandregleringens mål är att säkerställa god tandhälsa och en jämlik tandvård samt att uppnå ett funktionellt och estetiskt godtagbart resultat genom den mest värdeekonomiska tandregleringsbehandlingen.

2 Urval för avgiftsfri tandregleringsbehandling

2.1 Allmäntandvården

Den tandvårdsenhet där patienten är listad ansvarar för att avgöra om och när en bettavvikelse bör bedömas av avtalad specialist inom ortodonti för urval till eventuell avgiftsfri tandregleringsbehandling. Urvalet ska endast omfatta patienter med behandlingsbehov enligt Skåneindex (se avsnitt 7, Skåneindex) och inte samtliga listade barn och unga. Innan urval sker ska patientens behandlingsmognad, kooperation och munhygien beaktas. Om dessa kriterier inte uppfylls, kan patienten nekas avgiftsfri tandregleringsbehandling, även om kriterierna enligt Skåneindex uppfylls. Vårdnadshavare eller myndig patient ska innan urval vara informerade och införstådda med vad en tandregleringsbehandling innebär.

Urvalet för avgiftsfri tandregleringsbehandling ska utföras vid en individuellt anpassad tidpunkt för bettutvecklingen, vanligtvis mellan 8–16 års ålder. Patienten ska vid urvalet vara redo att påbörja behandlingen omgående.

Försenat eller uteblivet urval kan medföra att patienten går miste om en eventuell avgiftsfri tandregleringsbehandling. Enligt tandvårdslagen (1985:125) omfattar den avgiftsfria tandvården för barn och unga vuxna upp till och med det 19:e levnadsåret, varefter patienten övergår till det statliga eller regionala tandvårdsstödet.

Urvalet för avgiftsfri tandregleringsbehandling kan genomföras på två sätt:

- Genom urvalsvisning på den tandvårdsenhet där patienten är listad
- Genom urvalsremiss i Tandvårdsfönster.

2.2 Specialisttandvården

Urval för eventuell avgiftsfri tandregleringsbehandling ska utföras av avtalade specialister inom ortodonti i enlighet med gällande förfrågningsunderlag. Urvalet bedöms baserat på Skåneindex (se avsnitt 6, Skåneindex) samt patientens behandlingsmognad, kooperation och munhygien. Patienter som inte uppfyller dessa kriterier kan nekas avgiftsfri

tandreglering, även om kriterierna enligt Skåneindex är uppfyllda. Patienten ska vid urvalet vara redo att påbörja behandlingen omgående när betalningsgaranti utfärdas.

Den avtalade specialisttandläkaren inom ortodonti avgör vid urvalet om patienten ska behandlas inom allmäntandvården eller specialisttandvården samt om det gäller normalkö eller förtur.

Vid tandregleringsbehandling inom allmäntandvården ska den specialist som genomfört urvalet tillhandahålla instruktioner till allmäntandläkaren samt erbjuda stöd och uppföljning av behandlingen.

För specialisttandvård inom ortodonti utfärdas en betalningsgaranti, vilken berättigar till en avgiftsfri specialistutredning och eventuellt efterföljande tandregleringsbehandling.

Samtliga patienter som inbokats för urvalsvisning eller erhållit urvalsremiss ska efter utfört urval erhålla ett beslut, som ska rapporteras i Tandvårdsfönster inom trettio (30) kalenderdagar. Underlåtenhet hos avtalad specialist att följa detta kan resultera i vitesföreläggande enligt gällande förfrågningsunderlag.

2.3 Urvalsvisning på tandvårdsenhet

Avtalade specialister inom ortodonti har ett obligatoriskt åtagande att genomföra urvalsvisningar i enlighet med gällande förfrågningsunderlag. Dessa urvalsvisningar ska utföras på den tandvårdsenhet där patienten är listad. Åtagandet omfattar en maximal radie på åttio (80) kilometer från specialistens tjänstgöringsenhet till den tandvårdsenhet där patienten är listad, i syfte att minimera behovet av transporter.

Både allmäntandvården och specialisttandvården inom ortodonti kan etablera ett samarbete för urvalsvisning på tandvårdsenhet. Samarbetet kan endast ske med en (1) avtalad specialist inom ortodonti och ska pågå i minst ett år. Urvalsvisningarna bör, om möjligt, fördelas jämnt över året.

2.3.1 Villkor för urvalsvisning på tandvårdsenhet

2.3.1.1 Allmäntandvård

1. Inled samarbete med en (1) avtalad specialist inom ortodonti för urvalsvisningar.

2. Ta fram en tidplan med datum för kommande års urvalsvisningar tillsammans med den avtalade ortodontisten.
3. Boka in patienter i Tandvårdsfönster för urvalsvisning minst sju (7) dagar före visningen eller enligt överenskommelse med ortodontisten. Riktvärdet är tio (10) minuter per patient.
4. Om antalet patienter understiger fem (5), kontakta ortodontisten för att antingen komma överens om visning eller ordna visning på en annan tandvårdsenhet.
5. Förbered varje patientfall med diagnos enligt Skåneindex samt nödvändigt underlag, såsom röntgenbilder och journalanteckningar om bettutveckling.
6. Behandlande tandläkare ska vara närvarande vid urvalsvisningen. Undantag kan göras vid sjukdom eller efter överenskommelse med ortodontisten.
7. Under urvalsvisningen ska behandlande tandläkare journalföra ansvarig ortodontists namn, diagnos enligt Skåneindex samt planerad behandling.

Allmäntandvården kan vid behov avboka eller omboka patienter i Tandvårdsfönster innan urvalsvisning. Om Region Skånes support kontaktas för ombokning, innan en urvalsvisning har skett, kommer enheten som gjort beställningen att faktureras för Region Skånes arbetskostnad.

2.3.1.2 Specialisttandvård

1. Inled samarbete med tandvårdsenheten där patienten är listad.
2. Ta fram en tidplan med datum för kommande års urvalsvisningar i samråd med samarbetande tandvårdsenheter.
3. Gör överenskomna tider tillgängliga för bokning i Tandvårdsfönster.
4. Under urvalsvisningen informera vårdnadshavare eller myndig patient om beslutet (se avsnitt 2.5 Information till patienter vid urval).
5. Samtliga patienter som inbokats för urvalsvisning eller erhållit urvalsremiss ska efter urval få ett beslut registrerat i Tandvårdsfönster inom trettio (30) kalenderdagar. Underlåtenhet från avtalad specialist kan leda till vitesföreläggande enligt gällande förfrågningsunderlag.

Beslut som ska rapporteras i Tandvårdsfönster inom trettio (30) kalenderdagar inkluderar:

Allmän ortodonti – Åtgärdskod för allmän ortodonti ska registreras.

Specialiserad ortodonti – Ange normalkö eller förtur.

Ny visning – Ange antal månader till nästa urvalsvisning.

Ingen visning – Ange orsak, såsom uteblivande eller sjukdom.

Ingen behandling – Ange orsak, såsom att patienten inte inryms i Skåneindex eller bristande munhygien.

2.3.2 Dispens från urvalsvisning för avtalad specialist inom ortodonti

En avtalad specialist inom ortodonti kan ansöka om dispens för urvalsvisning på tandvårdsenhet. Ansökan ska skickas skriftligen till Region Skåne via post eller e-post. Dispensen gäller till kalenderårets slut, och ansvaret för tidigare överenskomna urvalsvisningar vid tandvårdsenheter kvarstår.

Kriterier för att ansöka om dispens från urvalsvisningar är följande:

- Tjänstgöringsgrad på minst 50 % och minst 600 genomförda urval vid urvalsvisningar under kalenderåret
- Tjänstgöringsgrad på mindre än 50 % och minst 300 genomförda urval under kalenderåret.
- Tjänstgöringsgrad på mindre än 30 %.

2.3.3 Tandvårdsfönster vid urvalsvisning

Urvalsvisningar som genomförs på tandvårdsenhet ska hanteras och faktureras via Tandvårdsfönster. För närmare vägledning hänvisas till relevanta manualer:

- **Allmäntandvård:** [Manual Tandvårdsfönster: Urvalsvisning på tandvårdsenhet för allmän tandvård för barn och unga 2024-03-01 \(skane.se\)](#)
- **Specialisttandvård:** [Specialiserad BoU, Urval till tandregleringsbehandling \(visning\) \(skane.se\)](#)

2.4 Urval via remiss

2.4.1 Remisskategorier

I Tandvårdsfönster finns tre (3) remisskategorier:

- **Behandling**

- **Konsultation**
- **Urval**

Behandling: Denna remisskategori används för att remitera planerad eller akut vård, exempelvis vid trasig eller förlorad retentionsapparat, lossnade brackets, eller för patienter som ej omfattas av avgiftsfri tandreglering för barn och unga

Konsultation: En konsultationsremiss används för expertrådgivning, till exempel vid frågeställningar om extraktioner på grund av ortodontisk indikation, lägesbestämning, avtagbar apparatur, samt multidisciplinära frågeställningar.

Urval: En urvalsremiss utfärdas av den tandvårdsenhet där patienten är listad och används när ett urval krävs inför eventuell avgiftsfri tandregleringsbehandling (se avsnitt 2, Urval för avgiftsfri tandregleringsbehandling). Ett genomfört urval kan leda till utfärdande av betalningsgaranti.

2.4.2 Villkor vid urvalsremiss

Inom ramen för det fria vårdvalet enligt LOV har vårdnadshavare eller myndig patient rätt att välja avtalad specialistenhet inom ortodonti för remittering av urvalsremiss. Lista över avtalade specialistenheter inom ortodonti återfinns på Vårdgivare Skåne och 1177.

En urvalsremiss ska innehålla följande information och dokumentation:

- Klinisk frågeställning
- Preliminär diagnos enligt Skåneindex eller PreProt (för specialister inom protetik)
- Journalanteckningar
- Kliniska extraorala foton (se avsnitt 5, Studiemodeller och kliniska foton)
- Studiemodeller i form av intraorala foton (se avsnitt 5, Studiemodeller och kliniska foton)
- Röntgenbilder

Avtalad specialist inom ortodonti har rätt att begära ytterligare underlag för att kunna utföra en fullständig bedömning samt att begära komplettering om kvaliteten på de extraorala och intraorala foton är bristfällig.

Avtalad specialist inom ortodonti som mottagit en urvalsremiss kan utföra urvalet på två sätt: antingen baserat på informationen i urvalsremissen eller genom att kalla patienten till specialistenheten för en bedömning.

2.4.3 Dispens från mottagande av urvalsremiss

Dispens för att avstå mottagande av urvalsremiss beviljas ej.

2.4.4 Tandvårdsfönster vid urvalsremiss

Urvalsremisser samt behandling- och konsultationsremisser ska administreras i Tandvårdsfönster. För närmare vägledning hänvisas till relevanta manualer: [Tandvårdsfönster – manualer och rutiner - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

2.5 Information till patienter vid urval

Det åligger avtalad specialist inom ortodonti att säkerställa att vårdnadshavare eller myndig patient erhåller fullständig information om urvalet och de implikationer det fattade beslutet medför. Informationen ska tillhandahållas både muntligen och skriftligen. Informationsmaterial har framtagits av Region Skåne för detta ändamål [Tandvård - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#).

Allt skriftligt material som överlämnas vid urvalstillfället ska vara fritt från information eller logotyper som kan associeras med specifik leverantör eller tandvårdsenhet.

Vid tidpunkten för, eller i samband med, beviljande av betalningsgaranti är det förbjudet att bedriva marknadsföring som kan påverka vårdnadshavare eller myndig patient i valet av specialisttandvårdsenhet inom ortodonti för fortsatt vård.

2.6 Urval till och med 19 års ålder

Urval för avgiftsfri tandregleringsbehandling får ske till och med det år patienten fyller 19. Urvalet bör genomföras i så god tid att tandregleringsbehandlingen kan slutföras senast det år patienten fyller 19 år. Patienter för vilka behandling inte kan påbörjas eller slutföras före det 19:e levnadsåret ska vid urvalstillfället informeras om eventuella egenkostnader, innan en betalningsgaranti utfärdas. Patienten ska även informeras om övergången till det statliga tandvårdsstödet och, i förekommande fall, till Region Skånes tandvårdsstöd för vuxna med särskilda behov.

2.7 Urval på tandvårdsenhet utan avtal med Region Skåne

Barn och unga som erhåller vård på en tandvårdsenhet utan avtal inom den allmänna tandvården för barn och unga vuxna har rätt till avgiftsfri specialisttandvård och tandregleringsbehandling.

Urvalet hanteras utanför Tandvårdsfönster, och avtalad specialist inom ortodonti ska rapportera in urvalet till Region Skåne, som därefter utfärdar en betalningsgaranti.

2.8 Undantag för urval

Patienter med diagnoserna läpp-käk-gomspalt (LKG) eller hemifacial mikrosomi kan undantas från urvalet för avgiftsfri tandregleringsbehandling. För att undantag ska beviljas krävs att patienten behandlas av käkortoped vid käkkirurgiska kliniken vid Skånes universitetssjukhus (SUS) i Malmö/Lund.

Ansvarig käkortoped ska rapportera aktuella patienter till Region Skåne. Betalningsgaranti utfärdas ej för dessa patienter. Utförd vård faktureras utanför Tandvårdsfönster till Enheten för uppdragstyrning. Ingen ersättning utgår om patienten inte har rapporterats in.

2.9 Preprotetisk ortodonti

Vid särskilda omständigheter i samband med protetisk behandling inom specialistdisciplinen protetik, kan patienter beviljas ytterligare avgiftsfri tandregleringsbehandling utöver det som täcks av Skåneindex. Beslut om preprotetisk ortodonti fattas av avtalad specialist inom ortodonti efter att urvalsremiss inkommit från specialist inom protetik via Tandvårdsfönster. Protetiker får endast skicka urvalsremiss med åtgärds kod PreProt och äger ej rätt att boka tider för urvalsvisning på tandvårdsenhet.

En restriktiv hållning ska iakttas i dessa ärenden, och ingen specialisttandläkare får besluta om behandling inom annan specialitets område utan samråd. Innan preprotetisk tandregleringsbehandling kan påbörjas ska en gemensam terapiplan och behandlingsplan upprättas av berörda specialister och dokumenteras i patientjournalen.

2.10 Second opinion

Vårdnadshavare eller myndig patient har alltid rätt att erhålla en ny ortodontisk bedömning av urvalet för avgiftsfri tandregleringsbehandling. Vid urvalstillfället ska information om rätten till second opinion tillhandahållas.

Ansökan om second opinion ska göras av vårdnadshavare eller myndig patient hos den tandvårdsenhet där patienten är listad. Ansökan ska ha inkommit till Region Skåne senast etthundraåttio (180) dagar efter urvalet för att bli föremål för handläggning. Second opinion utförs minst två gånger per halvår av avtalade specialister inom ortodonti.

2.10.1 Allmäntandvårdens ansvar vid second opinion

Tandvårdsenheten där patienten är listad ansvarar för att säkerställa att ansökan om second opinion skickas till Region Skåne via Tandvårdsfönster. Vägledning om tillvägagångssätt återfinns i dokumentet Manual Tandvårdsfönster: Second opinion för allmän tandvård för barn och unga (2024-05-01) (skane.se)

Ansökan om second opinion ska innehålla följande underlag:

- Urvalsdatum
- Urvalsansvarig
- Röntgenbilder
- Relevanta journalanteckningar
- Kliniska foton (se avsnitt 5, Studiemodeller och kliniska foton)
- Fysiska studiemodeller i gips, vilka ska märkas med utförandedatum, namn och personnummer, samt skickas per post till Region Skåne

Vid ofullständigt underlag kan Region Skåne begära komplettering. Om komplettering ej inkommer inom angiven tidsfrist, avslås ansökan om second opinion.

Tandvårdsenheten där patienten är listad ansvarar för att informera vårdnadshavare eller myndig patient om frågor kring second opinion.

Efter genomförd second opinion skickas ett skriftligt besked via post från Region Skåne till vårdnadshavare eller myndig patient. Tandvårdsenheten där patienten är listad informeras via Tandvårdsfönster.

Beslut från second opinion kan ej överklagas. Eventuella synpunkter hänvisas till Region Skånes patientnämnd.

2.10.2 Specialisttandvårdens ansvar vid second opinion

Det åligger de av Region Skåne avtalade specialisttandläkarna inom ortodonti att närvara vid de second opinion-tillfällen som fastställs enligt förfrågningsunderlaget. Leverantören ansvarar för att tilldelade ortodontister

deltar vid dessa möten; vid uteblivet deltagande kan leverantören bli ersättningsskyldig per utebliven ortodontist med motsvarande belopp som Region Skåne ersätter leverantören för second opinion (se dokument Ersättningsberättigade åtgärder 2025). Region Skåne fastställer mötestid, antal deltagande ortodontister samt plats inom Skåne.

3 Betalningsgaranti

När en avtalad specialist inom ortodonti rapporterar in urvalet för avgiftsfri tandregleringsbehandling i Tandvårdsfönster, genereras automatiskt en betalningsgaranti. Denna skickas hem via post till vårdnadshavare eller myndig patient. För patienter som är aktiva och kan logga in på 1177 Vårdguidens e-tjänster tillgänglighets görs betalningsgarantin digitalt och skickas inte ut via post.

Betalningsgarantin är en värdehandling som ska användas som garanti för en (1) avgiftsfri specialistutredning inom ortodonti, vilken i sin tur kan resultera i en (1) avgiftsfri tandregleringsbehandling. Om hinder för tandreglering framkommer under specialistutredningen, ska betalningsgarantin avslutas och ingen avgiftsfri tandregleringsbehandling genomförs.

3.1 Vårdval för specialistutredning och tandregleringsbehandling

Vårdnadshavare eller myndig patient har enligt det fria vårdvalet (LOV) rätt att välja var den avgiftsfria specialistutredningen och eventuella tandregleringsbehandlingen ska genomföras. En lista över avtalade specialitenheter inom ortodonti skickas tillsammans med betalningsgarantin via post eller 1177 och finns även tillgänglig på vårdgivare Skåne samt 1177

3.2 Villkor för betalningsgarantin

Vid utfärdandet av en betalningsgaranti är giltighetstiden för att genomföra vårdvalet etthundraåttio (180) dagar. Betalningsgarantin ska undertecknas av vårdnadshavare eller myndig patient och därefter skickas till den valda specialistenheten inom ortodonti. En undertecknad betalningsgaranti medger att vald specialistenhet har rätt att inhämta journalkopior, röntgenbilder och eventuella studiemodeller från den tandvårdsenhet där patienten är listad.

Om vårdnadshavare eller myndig patient inte genomfört något vårdval inom nittio (90) dagar, skickas en påminnelse automatiskt från Region Skåne. Om vårdvalet inte genomförs inom betalningsgarantins giltighetstid på etthundraåttio (180) dagar, avregistreras betalningsgarantin. För att erhålla en ny betalningsgaranti krävs ett nytt urval. En betalningsgaranti förblir giltig om den registrerats som mottagen i Tandvårdsfönster.

När den valda specialistenheten inom ortodonti mottagit en undertecknad betalningsgaranti ska detta omgående rapporteras som mottaget i Tandvårdsfönster. Leverantören ska även skicka ett bekräftelsebrev till vårdnadshavare eller myndig patient via post eller e-post, där eventuell kötid anges.

Enligt gällande förfrågningsunderlag för den specialiserade tandvården för barn och unga har samtliga avtalade leverantörer ett sistahandsansvar. Detta innebär att leverantören är skyldig att erbjuda vård till patienter som väljer leverantören. Leverantören äger inte rätt att välja patienter och får inte avvisa någon patient. Patienter som ska genomgå tandreglering i kombination med behandling inom annan specialitet, såsom käkkirurgi (ortognatkirurgi), har samma rätt att välja vårdgivare som övriga tandregleringspatienter.

3.2.1 Förtur

En avgiftsfri specialistutredning och eventuell tandregleringsbehandling ska genomföras i den ordning som betalningsgarantierna inkommer.

Betalningsgarantier som har beviljats med förtur ska dock hanteras omgående för specialistutredning. Efter genomförd specialistutredning avgör den valda ortodontisten när en eventuell tandregleringsbehandling ska påbörjas, utifrån patientens medicinska och odontologiska behandlingsbehov.

4 Tandregleringsbehandling

4.1 Tandregleringsbehandling inom allmäntandvården

4.1.1 Interceptiv ortodonti

Interceptiva åtgärder ska utföras inom allmäntandvården för att tidigt avbryta ogynnsam bettutveckling. Exempel på sådana åtgärder inkluderar spatelbitning, slipning, applicering av separationsligaturer samt extraktioner på ortodontisk indikation. Målsättningen med dessa insatser är att reducera antalet barn och unga med behov av ortodontisk behandling eller att minska svårighetsgraden hos de patienter som senare kan kräva behandling med fast tandregleringsapparat.

Terapiplanering, genomförande och uppföljning av bettutveckling utförs av allmäntandläkaren. Vid behov kan remiss för konsultation skickas till avtalad specialist inom ortodonti.

Interceptiva åtgärder ska inte hindra möjligheten till en färdigbehandling av eventuella kvarstående bettavvikelser vid ett senare tillfälle. En patient som erhållit interceptiv ortodonti ska därför prioriteras efter den diagnos som ger högsta prioritet vid en jämförelse mellan diagnoser i olika urvalssituationer.

4.1.2 Tandregleringsbehandling med apparatur

För att möjliggöra en (1) avgiftsfri tandregleringsbehandling inom allmäntandvården för barn och unga krävs ett urval (se avsnitt 2, Urval för avgiftsfri tandregleringsbehandling).

Behandlingen ska ske i samråd mellan allmäntandläkaren och en avtalad specialist inom ortodonti som ansvarar för urvalet. Allmäntandläkaren ansvarar för uppföljning av behandlingens effekt och kontroll av bettutvecklingen.

Tandregleringsbehandlingar som kan utföras inom allmäntandvården omfattar:

- Diastemaslutare/luckhållare
- Cross elastic
- Lingualbåge
- EOD

- Fixplåt
- Labialbåge
- Sektionsbåge
- Aktivator
- Quad-helix

4.1.3 Ekonomisk ersättning vid omlistning

Vid omlistning till annan tandvårdsenhet regleras ersättningen ekonomiskt mellan berörda tandvårdsenheter. Tandvårdsenheten där urvalet är registrerat i Tandvårdsfönster ska fakturera Region Skåne för utförd vård och därefter fördela ersättningen i enlighet med överenskommelse till den tandvårdsenhet som övertar och slutför behandlingen.

4.2 Tandregleringsbehandling inom specialisttandvården

Inom ramen för betalningsgarantin ingår en (1) specialistutredning, en (1) behandling med fast apparatur eller en (1) behandling med avtagbar apparatur samt retention ett (1) år efter avslutad tandregleringsbehandling. Om hinder för tandregleringsbehandling identifieras under specialistutredningen, ska betalningsgarantin avslutas, och ingen avgiftsfri behandling genomförs. Retentionsbehandling och avbondning ingår även om patienten väljer att avsluta i förtid.

Fast apparatur avser bondad eller cementerad apparatur som patienten inte själv kan ta loss. Behandling med aligners kan undantagsvis omfattas av betalningsgarantin, förutsatt att behandlande ortodontist bedömer att detta ger ett bättre behandlingsresultat för det aktuella bettfelet. Det utgår inte någon högre ersättning från Region Skåne och inga ytterligare avgifter får tas ut av patienten i dessa fall . Om extrakostnader ändå påförs patienten kan Region Skåne vidta åtgärder enligt gällande Förfrågningsunderlag.

4.2.1 Tandregleringsbehandling efter 19 års ålder

En avgiftsfri tandregleringsbehandling bör avslutas senast under det år patienten fyller 19 år. Från och med det år patienten fyller 20 år utgår ingen ersättning från Region Skåne i enlighet med Tandvårdslagen (1985:125) för den avgiftsfria tandvården för barn och unga. Patienten övergår då till det statliga tandvårdsstödet och, i förekommande fall, regionens tandvårdsstöd för vuxna.

4.2.1.1 Övergångsregler för ålderssänkning 23–19 år

Riksdagen beslutade den 27 november 2024, i enlighet med proposition 2023/24:158, att sänka åldersgränsen för avgiftsfri tandvård enligt 15 a § och 7 § punkt 1 tandvårdslagen (1985:125). Detta beslut innebär att åldersgränsen för avgiftsfri tandvård sänks från året patienten fyller 23 år till året patienten fyller 19 år.

Lagändringen träder i kraft den 1 januari 2025.

Enligt propositionen ska de äldre bestämmelserna om avgiftsfri tandvård för barn och unga fortsatt att tillämpas för behandlingar som påbörjats före lagens ikraftträdande. Detsamma gäller för tandvårdsbehandlingar som regionen före ikraftträdandet har beslutat ska vara avgiftsfria för patienten.

Övergångsreglerna inom ortodontin i Region Skåne omfattar samtliga betalningsgarantier som utfärdats senast den 31 december 2024. Dessa betalningsgarantier förblir giltiga till och med det år patienten fyller 23 år.

Betalningsgarantier som utfärdas från och med den 1 januari 2025 omfattas inte av övergångsreglerna och gäller enligt avsnitt 4.2.1, "Tandreglering efter 19 års ålder."

Ansökningar om FASut-V och dubbelbehandling som inkommit till Region Skåne senast den 31 december 2024 omfattas av övergångsreglerna.

Om en patient i åldern 20–23 år inte gör ett aktivt vårdval inom sex (6) månader från utfärdandet av betalningsgarantin, kommer garantin att avregistreras. Patienten har därefter inte rätt till en ny betalningsgaranti som gäller till och med det 23:e levnadsåret.

4.2.2 Ändring av vårdval

4.2.2.1 Innan specialistutredning påbörjats

Om vårdnadshavare eller myndig patient önskar ändra sitt vårdval och står i kö för en avgiftsfri specialistutredning inom ortodonti, ska kontakt omgående tas med den aktuellt valda specialistenheten inom ortodonti för att informera om den avsedda ändringen av vårdval. Specialistenheten ska inom sju (7) dagar returnera den underskrivna betalningsgarantin till Region Skåne. Region Skåne avregistrerar därefter betalningsgarantin i Tandvårdsfönster för den tillfället valda specialistenheten.

Patienter med tillgång till inloggning på 1177 Vårdguidens e-tjänster kan därefter själva skriva ut en ny betalningsgaranti för vårdval av annan

vårdenhet. Patienter utan tillgång till inloggning på 1177 Vårdguidens e-tjänster kommer att få den nya betalningsgarantin skickad via post för fortsatt vårdval.

4.2.2.2 Efter påbörjad specialistutredning

Om vårdnadshavare eller myndig patient önskar ändra sitt vårdval efter att en avgiftsfri specialistutredning har genomförts eller avgiftsfri tandregleringsbehandling har påbörjats, ska kontakt tas med den för närvarande valda specialistenheten inom ortodonti. Vårdnadshavare eller myndig patient ska då informeras om att ändringen av specialistenhet inom ortodonti skriftligen ska meddelas Region Skåne och hänvisas till blanketten [byte-av-specialisttandvårdsenhet--tandreglering.pdf \(skane.se\)](#) som finns tillgänglig på Vårdgivare Skåne.

Region Skåne informerar via Tandvårdsfönster den tidigare valda specialistenheten inom ortodonti när vårdvalet har ändrats. Den tidigare specialistenheten ska därefter, inom sju (7) dagar, överföra adekvat underlag till den nya specialistenheten för fortsatt tandregleringsbehandling.

4.2.3 Avbruten tandregleringsbehandling

Avbruten avgiftsfri tandregleringsbehandling ska omedelbart rapporteras i Tandvårdsfönster. Betalningsgarantin avslutas därefter, och vårdansvaret upphör. Ett meddelande om avbruten avgiftsfri tandregleringsbehandling skickas även till den tandvårdsenhet där patienten är listad i Tandvårdsfönster.

Vårdnadshavare eller myndig patient ska erhålla både muntlig och skriftlig information om att tandregleringsbehandlingen inte kan återupptas under den nuvarande betalningsgarantin. För att en avgiftsfri tandregleringsbehandling ska kunna återupptas, krävs ett nytt urval och en ny betalningsgaranti, förutsatt att den kvarvarande bettavvikelsen kan inordnas inom Skåneindex vid urvalstillfället. Region Skåne har på Vårdgivare Skåne en informationsbroschyr som kan tillhandahållas vid avbruten behandling: [Tandreglering hos specialist - Avbruten behandling - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

Annat skriftligt informationsmaterial som delas ut får inte innehålla information eller logotyper som kan associeras med en specifik leverantör eller tandvårdsenhet.

4.2.4 Retentionsbehandling och uppföljning

Efter avslutad tandregleringsbehandling ska den behandlande specialisten inom ortodonti säkerställa att retentionsapparaturen är adekvat och välfungerande under en period om ett (1) år.

Under den angivna perioden på ett (1) år åligger kostnader för kontroller, eventuella reparationer samt borttappad retentionsapparat den leverantör som avslutat eller avbrutit tandregleringsbehandlingen. Efter utgången av denna period ska samtliga kostnader för reparationer och borttappad retentionsapparat bekostas av patienten.

Allmäntandvården ansvar för uppföljning och kontroll av bettutvecklingen ett (1) år efter avslutad tandregleringsbehandling och ingår i vårdersättningen.

Om retentionsapparaturen behöver repareras eller är borttappad efter ett (1) år ska vårdnadshavare eller myndig patient vända sig till den tandvårdsenhet där patienten är listad. Kostnader för dessa åtgärder bekostas av patienten. Vid behov kan en behandlingsremiss utfärdas via Tandvårdsfönster till en avtalad specialistenhet inom ortodonti som vårdnadshavare eller myndig patient väljer enligt det fria vårdvalet (LOV).

Innan påbörjad ortodontibehandling ska den behandlande specialisten inom ortodonti informera patienten om det framtida kostnadsansvaret för retentionsbehandlingen, vilket träder i kraft ett (1) år efter avslutad tandregleringsbehandling. Denna information ska dokumenteras i patientjournalen. Vid avslutad eller avbruten behandling ska patienten ges information om hur retentionsapparaturen ska skötas och hanteras samt erbjudas en skriftlig instruktion med motsvarande innehåll.

Patienter från annat land eller annan region med pågående retentionsbehandling ska själva bekosta reparationer och borttappad retentionsapparat

4.2.5 Recidiv

Ingen ersättning från Region Skåne utgår för behandling av recidiv.

4.2.6 Dubbelbehandling

I undantagsfall kan två (2) tandregleringsbehandlingar, s.k. dubbelbehandling, behövas på en (1) och samma betalningsgaranti. Region Skåne kan bevilja ersättning för en (1) dubbelbehandling om en

tandregleringsbehandling inte kan fullföljas till följd av kvarstående tillväxt eller förändringar i bettavvecklingen. Exempel på sådana fall inkluderar:

- Tandregleringsbehandling som är terapiplanerad i två steg där behandlingar behöver avbrytas, exempelvis vid ortognatkirurgi.
- Postnormala bettavvikelser där behandling inleds med aktivator på grund av risk för trauma i ung ålder, och därefter kräver fast tandregleringsapparat.

Ansökan om dubbelbehandling görs via Tandvårdsfönster, och instruktioner finns i lathunden [Manualer och rutiner - Tandvårdsfönster - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

Journalkopior som styrker en tvåstegs terapiplanering samt kliniska foton ska bifogas i ansökan.

4.2.7 Patienter inflyttade till Skåne från annan region

Patienter som folkbokförs i Skåne och som tidigare varit folkbokförda i en annan region kan ha beviljats avgiftsfri tandregleringsbehandling eller påbörjat en sådan behandling i den tidigare regionen. För dessa patienter gäller följande regler:

4.2.7.1 Patienter i kö, men utan påbörjad tandregleringsbehandling i annan region

Patienter som har stått i kö men ännu inte påbörjat en tandregleringsbehandling i annan region ska bedömas om enligt Region Skånes prioriteringsindex, Skåneindex (se avsnitt 2, Urval för avgiftsfri tandregleringsbehandling).

4.2.7.2 Patienter som påbörjat tandregleringsbehandling i annan region

Om patienten har påbörjat en avgiftsfri tandregleringsbehandling i en annan region, krävs en utomlänssremiss utfärdad av den tidigare behandlande ortodontisten för att behandlingen ska kunna fortsätta inom Region Skåne. Utomlänssremissen skickas till en valfri specialistenhet inom ortodonti i Region Skåne, enligt Lagen om valfrihetssystem (LOV). Den mottagande enheten ansvarar för att registrera remissen i Tandvårdsfönster.

För fortsatt avgiftsfri behandling krävs att en ansökan om FASut-V eller AVTut-V görs och godkänns i Tandvårdsfönster innan behandlingen återupptas. Instruktioner finns i lathunden: [Manualer och rutiner - Tandvårdsfönster - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

Definitionen av påbörjad tandregleringsbehandling följer Tandvårds- och läkemedelsverkets (TLV) föreskrift HSLF-FS 2024:11 och avser när apparatur har utlämnats.

4.2.7.3 Patienter folkbokförda i annan region som vistas i Skåne

Patienter som vistas i Skåne men är folkbokförda i en annan region omfattas inte av Region Skånes kostnadsansvar. Kostnadsansvaret ligger på den region där patienten är folkbokförd, som därför ska kontaktas för ersättning. Patienter som beviljats avgiftsfri tandregleringsbehandling får inte faktureras enligt Tandvårdslagen (1985:125).

4.2.8 Patienter utflyttade från Skåne till annan region

4.2.8.1 Patienter som folkbokför sig i en annan region under en pågående avgiftsfri tandregleringsbehandling i Skåne

Patienter som folkbokför sig i en annan region och har en pågående avgiftsfri tandregleringsbehandling i Skåne ska, på begäran av vårdnadshavare eller myndig patient, erhålla en utomlänssremiss från behandlande specialist inom ortodonti. Vårdansvaret övergår till mottagande region när utomlänssremissen är mottagen, bekräftad och patientens första besök ägt rum i den nya regionen. Mottagande enhet har rätt att begära in relevant underlag för fortsatt tandregleringsbehandling.

När patienten är folkbokförd i annan region upphör Region Skånes kostnadsansvar, och betalningsgarantin avslutas automatiskt i Tandvårdsfönster.

4.2.8.2 Patienter som folkbokför sig i annan region men önskar avsluta sin pågående tandregleringsbehandling i Skåne

Patienter som folkbokför sig i en annan region men som önskar slutföra sin påbörjade behandling i Skåne får sitt kostnadsansvar överfört till den nya regionen. Betalningsgarantin avslutas automatiskt i Tandvårdsfönster. Ansvarig region ska kontaktas för att erhålla ersättning för fortsatt behandling. Barn och unga (0–19 år) med beviljad avgiftsfri tandregleringsbehandling får inte faktureras enligt Tandvårdslagen (1985:125).

4.2.8.3 Patienter folkbokförda i Skåne som önskar fortsätta med pågående tandregleringsbehandling i annan region

För patienter folkbokförda i Skåne som önskar fortsätta sin behandling i annan region, exempelvis i samband med studier, gäller följande:

1. Patienten kontaktar ortodontist i den andra regionen för att säkerställa mottagande av utomlänssremiss för fortsatt tandregleringsbehandling.
2. Patienten kontaktar sin valda specialist inom ortodonti i Region Skåne för att informera om den nya vårdgivaren.
3. Den valda specialisten i Skåne kontaktar Enheten för uppdragstyrning för att ansöka om godkännande att skicka utomlänssremiss. Godkännande ges enbart om behandlingsorten ligger på sådan distans att regelbundna besök till Skåne inte är praktiskt genomförbara.
4. Efter godkännande från Region Skåne skickas utomlänssremiss och relevant underlag till den nya ortodontisten. I remissen ska anges att ett kostnadsförslag skickas till Enheten för uppdragstyrning för godkännande innan tandregleringsbehandling kan fortgå.

4.2.9 Asylsökande och papperslösa under 18 år

Asylsökande och papperslösa patienter under 18 år har rätt till fullständig tandvård. För mer information, vänligen se [Vård av personer från andra länder - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

All hantering av asylsökande och papperslösa sker utanför Tandvårdsfönster.

För asylsökande och papperslösa patienter under 18 år som har en påbörjad tandregleringsbehandling sedan tidigare ska en remiss utfärdas av allmäntandvården till avtalad specialistenhet inom ortodonti. För att fortsätta tandregleringsbehandlingen krävs att en ansökan om FASut-V eller AVTut-V lämnas in och godkänns innan tandregleringsbehandlingen kan återupptas. Ansökan ska skickas till Region Skåne, Enheten för uppdragstyrning, via post.

4.2.10 Egenfinansierad tandregleringsbehandling

Om vårdnadshavaren eller den myndige patienten inte beviljats betalningsgaranti, ska de informeras om möjligheten till egenfinansierad tandregleringsbehandling.

Kostnader för behandlingar kopplade till egenfinansierad tandreglering, såsom extraktioner, akuta besök och retention, faktureras vårdnadshavaren eller den myndige patienten och omfattas inte av den avgiftsfria tandvården som ersätts av Region Skåne.

5 Studiemodeller och kliniska foton

5.1 Studiemodeller

Innan påbörjad tandregleringsbehandling ska studiemodeller alltid tas för att dokumentera patientens utgångsläge. Ytterligare modeller ska tas vid avslutad eller avbruten behandling för utvärdering och uppföljning av tandregleringsbehandlingen. Studiemodeller får framställas som gipsmodeller, intraorala foton eller digital scanning.

Gipsmodeller ska arkiveras i två (2) år. Intraorala foton eller digital scanning är journalhandlingar och ska bevaras minst tio (10) år.

5.1.1 Studiemodeller i form av gipsmodeller

Gipsmodeller ska användas vid ansökan om second opinion.

Gipsmodellerna ska skickas via post till Region Skåne och vara märkta med utförandedatum, namn och personnummer och vara inslipade enligt vedertagen odontologisk praxis, (se avsnitt 2.10, Second opinion).

5.1.2 Studiemodeller i form av intraorala foton

Intraorala foton ska användas vid remittering för urvalsremiss där dokumentationen ska bestå av minst fem (5) intraorala foton med följande motiv:

1. Front i sammanbitningsläge
2. Höger sida i sammanbitningsläge
3. Vänster sida i sammanbitningsläge
4. Ocklusal överkäke
5. Ocklusal underkäke

Fotona ska vara av god kvalitet och säkerställa en korrekt och fullständig bedömning av patientens behov och utgångsläge.

5.2 Kliniska extraorala foton

Kliniska extraorala foton ska bifogas vid ansökan om second opinion eller urvalsremiss. Dokumentationen ska innehålla minst fyra (4) bilder med följande motiv:

1. Front allvarlig

2. Front leende
3. Profil allvarlig
4. Profil leende

Fotona ska vara av god kvalitet och säkerställa en korrekt och fullständig bedömning av patientens behov och utgångsläge.

6 Skåneindex

Urvalet för kostnadsfri tandregleringsbehandling sker med hjälp av ett prioriteringsindex som kallas skåneindex.

Enligt tidigare politiska beslut ska urvalet för kostnadsfri tandregleringsbehandling vara högst 35 procent per år av Region Skånes barn och unga.

Diagnos	Skåneindex
Prenormalt bett/frontal invertering	1a. Prenormalt bett/frontal invertering med tvångsföring 1b. Prenormala bett, mer än 1 mm negativ horisontell överbitning med funktionell påverkan
Postnormalt bett/stor HÖB	2a. Stor horisontell överbitning: mer än 6 mm, med funktionell påverkan och/eller ofullständig läppslutning 2b. Ofullständig läppslutning orsakad av proklinerade incisiver och/eller bimaxillär protrusion
Öppet bett	3a. Öppet bett omfattande mer än hörntand till hörntand med negativ vertikal överbitning 3b. Lateralt öppna bett mer än 2 tandpar på en sida i det permanenta bettet
Djupt bett	4a. Djupt bett med gingival påbitning
Korsbett/Saxbett	5a. Enkelsidigt korsbett/korsbitning med tvångsföring 5b. Saxbett/saxbitning med tvångsföring, saxbitning första molarer eller mer än 1 tandpar i samma kvadrant
Glesställning	6a. Glesställning som är sammanlagt minst 8 mm, alternativt minst 3 mm lucka mellan två tänder (13-23 eller 33-43)
Trångställning/rotation	7a. Starkt uttalade trångställningar, rotationer, tippningar eller andra positionsavvikelser som är uppenbart funktionellt och/eller

	estetiskt störande - med förskjutning av minst en kontaktpunkt 4 mm eller mer i överkäksfront (13–23), men i underkäksfront (33–43) minst två kontaktpunktsförskjutningar 4 mm eller mer
Retinerade tänder/ektopisk eruption	8a. Retention/ektopisk eruption av överkäksincisiver (alltid förtur) 8b. Retention/ektopisk eruption av hörntänder (alltid förtur)
Saknade tänder	9a. Agenes/förlust av hörntänder eller incisiver i överkäken 9b. Agenes av mer än 1 premolar i samma kvadrant
Övrigt	10a. Traumaskador eller retinerade tänder där ortodontisk behandling är indicerad

Syndrom

Patienter med diagnosen LKG eller hemifacial mikrosomi som kontrolleras av ortodontist på käkkirurgiska kliniken SUS Malmö/Lund behöver ingen betalningsgaranti. De hanteras utanför Tandvårdsfönster